

RYHTI Den byggda
miljöns
data

Årsrapport, Projektet Ryhti 2023

Innehåll

Förord: 4 hurtiga år har gått	3
På väg mot införandet av systemet	4
Digitalisering av den byggda miljön behandlas av riksdagen	4
De första tjänsterna i datasystemet blir färdiga i början av år 2024	5
Arbetet med ordlistor för totalreformen av markanvändnings- och bygglagen färdigställdes	6
Kommuner förbereder sig inför ändringen	7
Diskussionerna om visionen bör fortsätta	8
Riskhanteringen fokuserades på införandet av datasystemet	8
Kanalerna för kommunikation blir mångsidigare: Ny webbplats, webbutbildning och kampanjen i sociala medier nådde målgrupperna	9

Förord:

4 hurtiga år har gått

År 2023 var på många sätt betydande för digitaliseringen av den byggda miljön. Under det gångna året stärktes den nya lagstiftningen som främjar digitalisering, genomförandet av systemet inleddes, interoperabiliteten främjades och intressenter fick ett brett stöd. Enligt indikatorer möjliggör projektets resultat införandet av datasystemet enligt planerna och bidrar till att uppnå större samhällliga effekter.

Digitaliseringen av byggandet och områdesanvändningen fick fart efter att bygglagen och lagen om områdesanvändning antogs. Dessutom kompletterades datasystemet för den byggda miljön med anknuten lagstiftning varmed informationsflödet till den riksomfattande tjänsten och vidare från den garanteras. Genomförandet av projektet Ryhti stöder EU-kommissionens förordning om värdefulla dataset. Förordningen förutsätter bland annat att planuppgifter i elektronisk form ska göras tillgängliga i en gränssnitts- och filtjänst.

Vi inledde genomförandet av datasystemet för den byggda miljön i samarbete med Finlands miljöcentral och ett leverantörskonsortium. Tjänsterna för validering och lagring färdigställdes och kan tas i bruk i januari 2024. Vi öppnade dessutom en ny webbplats för systemet där det är möjligt att ta del av projektets utvecklingsskeden. Det instabila världsläget har även avspeglats på Ryhti och den digitala säkerheten inom kritisk infrastruktur har blivit föremål för debatt i allt större utsträckning. Systemet Ryhti har utvecklats för att öka säkerheten, och den nya webbplatsen sammanställer de aktuella uppgifterna även om säkerhet.

Systemet Ryhti har utvecklats för att öka säkerheten, och den nya webbplatsen sammanställer de aktuella uppgifterna även om säkerhet.

Det har gjorts effektiva framsteg i fråga om arbetet kring interoperabilitet. Det viktigaste målet för interoperabilitetsarbetet hade uppnåtts redan fram till början av 2023. Dessutom har intressentforumen varit aktiva: arbetet med ordlistor för totalreformen av markanvändnings- och bygglagen slutfördes och de två modellerna för hantering av resultaten av interoperabilitetsarbetet färdigställdes.

Genomförandet av den ändring som lagstiftningen kräver är först i sin början. Lyckligtvis har nästan hela målgruppen hittat till de tjänster som förändringsstödet erbjuder. I år utlystes förändringsstöd för partnertestning, och utbildningar och tillställningar anordnades för införandet av systemet och förnyandet av informationshanteringen. De första understöden som siktar till införandet av systemet beviljades för partnertestning av systemet.

Juhana Rautiainen
Programchef

Mållinjen för det första skedet i framtagningen av systemet börjar vara i sikte, men stödet för införandet kommer att fortsättas flera år framåt. Utvecklingen av det nationella tillsynsverket och tillståndssystemen är en betydande möjlighet för att effektivisera processer, bland annat med hjälp av uppgifter i Ryhti. Vårt mål är att tillhandahålla mer konkret stöd vid denna ändring och att fortsätta det omfattande samarbetet med intressenterna. Vi har igen ett arbetsdrygt men mycket intressant år framför oss!

På väg mot införandet av systemet

Digitalisering av den byggda miljön behandlas av riksdagen

I lagberedningen uppnåddes en betydande etapp när riksdagen i mars 2023 antog de lagar som främjar digitaliseringen av byggande och datasystemet för den byggda miljön. Dessutom antogs en ändring av markanvändnings- och bygglagen, där det föreskrivs om digitaliseringen av uppgifter om områdesanvändning. Antagandet av lagarna gjorde det möjligt att inrätta datasystemet och säkerställde en tillräcklig finansieringsgrund för införandet av datasystemet.

Som en del av lagändringarna ändras namnet på markanvändnings- och bygglagen den 1 januari 2025 till lagen om områdesanvändning. Lagen om datasystemet för den byggda miljön träder i kraft den 1 januari 2024, men paragrafen om kommunernas och landskapsförbundens skyldighet att publicera uppgifter om områdesanvändning i Ryhti kommer att tillämpas först från och med den 1 januari 2029. Även om lagarna träder i kraft redan den 1 januari 2024 och den 1 januari 2025 har de alla en specifik övergångsperiod.

År 2023 var också hektiskt vad gäller hösten. I oktober skickades förslaget till förordning om utformningen av planbestämmelser och planobjekt i planer som utarbetas i ett interoperabelt datamodellformat (Katja-förordningen), som hänför sig till digitaliseringen av områdesanvändning, och en förordning om permanenta unika koder för markanvändningen på remiss.

De första tjänsterna i datasystemet blir färdiga i början av år 2024

Genomförandet av datasystemet för den byggda miljön inleddes i januari 2023. Arbetet utfördes i ett samarbete mellan Finlands miljöcentral och ett leverantörskonsortium valt genom konkurrensutsättning, där Solita Oy, Sitowise Oy och Ubigu Oy ingår. År 2023 fokuserade man på genomförandet av datalagringstjänster. Därefter utarbetas tjänster för utlämnande av information, som öppnas för användare under år 2024.

Genomförandet av datasystemet inleddes med en precisering av systemets arkitekturplan. Arbetet inleddes genom att genomföra valideringstjänster och att mer exakt definiera datalagringstjänsterna. Den nya webbplatsen för datasystemet öppnades på webbplatsen för Finlands miljöcentral i maj. I juni publicerades preliminära beskrivningar av gränssnitten för datalagring som kommunerna och deras datasystemleverantörer kommenterade.

Lanseringen av den öppna valideringstjänsten för planer sköts upp till slutet av 2023, eftersom valideringsreglerna för planer påverkades av miljöministeriets Katja-projekt. Hösten 2023 finslipades gränssnittstjänsterna för lagring av plan- och byggnadsinformation samt gränssnittet för införande av planuppgifter så att de kan tas i bruk i början av år 2024.

Genomförandet av datalagringstjänsterna för planuppgifter var mer utmanande än väntat, därför kommer lagringstjänsterna för bindande tomtindelning och markanvändningsbegränsningar att färdigställas våren 2024. Vid sidan av datalagringstjänsterna inleddes planeringen och genomförandet av tjänster för utlämnande av information. Finlands miljöcentral skapade en ny behörighetshantering som också används av datasystemet för den byggda miljön.

Vid sidan av genomförandet av datasystemet skaffade Finlands miljöcentral datasäkerhets- och dataskyddskonsultationer. En extern datasäkerhetsexpert utförde en säkerhetsrevision av systemet innan lagringstjänsterna tas i bruk. Teamet vid Finlands miljöcentral gjorde en bedömning av dataskyddskonsekvenserna med stöd av systemets dataklassificering och konsulten. För kunder inom datalagringstjänster utarbetades ansökningar om behörigheter och tillstånd.

Arbetet med ordlistor för totalreformen av markanvändnings- och bygglagen färdigställdes

Redan vid årsskiftet 2022–2023 uppnåddes målet för interoperabilitet för projektet Ryhti när de viktigaste uppgifterna i datasystemet för den byggda miljön fastställdes för Interoperabilitetsplattformen. Under år 2023 har dessa definitioner, det vill säga modellen för planuppgifter och datamodellen för tillståndsbeslut för byggande med koder specificerats i takt med att bland annat utvecklingen av systemet Ryhti framskridit och förordningar utarbetats.

Två hanteringsmodeller har färdigställts för interoperabilitetsarbetets resultat: processen för godkännande och processen för ändringshantering. Processerna har även haft som mål att säkerställa uppgifternas kvalitet. Som ett första steg, i enlighet med hanteringsmodellen, kommer plandatamodellen och dess koder att godkännas. Öppen respons har samlats om dessa från intressenter innan det godkännande som görs vid ingången av 2024. Efter godkännandet etableras plandatamodellen och dess användare kan börja bygga sina egna lösningar utifrån datamodellen.

Redan vid årsskiftet uppnåddes målet för interoperabilitet för projektet Ryhti när de viktigaste uppgifterna i datasystemet för den byggda miljön fastställdes för Interoperabilitetsplattformen.

Arbetet med ordlistor för totalreformen av markanvändnings- och bygglagen färdigställdes. Resultaten av arbetet med ordlistor uppdaterades till Huvudordlistan för byggd miljö och till den nya Kulturmiljöordlistan. Under det arbete med ordlistor som inleddes 2021 utökades eller

uppdaterades inte mindre än 510 begrepp med definitioner i Interoperabilitetsplattformens verktyg Ordlistor. Begrepp som definierats i förväg är viktiga för en smidig dataöverföring när en mänsklig tolkning inte längre behövs. Utfallet av interoperabilitetsarbetet har koncentrerats för allmänt bruk till Interoperabilitetsplattformen, vars uppgifter i stor utsträckning kan utnyttjas till stöd för utvecklings- och serviceaffärsverksamhet.

Interoperabla datainnehåll har definierats så att de är färdiga att användas bland annat för klimatundersökningar och materialbeskrivningar av byggnader, koder för byggobjekt och uppgifter om ansökan om bygglov. Dessutom har de utkast till planbestämmelsesamlingar som färdigställdes i början av året preciserats i samband med beredningen av Katja-förordningen. Definitionen av kulturmiljöuppgifter har fortsatt genom ett förstudieprojekt som gäller kulturmiljöns informationsresurs och till följd av en specifikation av definitionerna för datakomponentbiblioteket. Den övergripande arkitekturen i den byggda miljön blev tydligare när en processkarta över den byggda miljön utifrån beskrivningarna av nuläget blev klar på våren.

Tema- och undergrupperna på forumen för intressenter inom interoperabilitetsarbetet har varit aktiva forum för diskussioner och informationsutbyte mellan intressenter även i år. På våren infördes kulturmiljön som en ny undergrupp. En bredare publik kunde nås i två informationstillfällen om interoperabilitet med teman som i maj var byggnaders uppgifter samt övergripande arkitektur och i november ordlistor för den byggda miljön. Intressentsamarbetet har ökat medvetenheten om utvecklingen av digitaliseringen av den byggda miljön och beredskapen i fråga om dess möjligheter vid utveckling av egen verksamhet och det egna verksamhetsområdet.

Interoperabilitetsarbetet har framskridit väl och inom den fastställda tidsfristen, men införandet av datamodellerna kommer att kräva ytterligare insatser i framtiden.

Kommuner förbereder sig inför ändringen

Projektet Ryhti fortsatte att stödja den digitala omställningen år 2023. DigiFinland Oy erbjöd alla kommuner och landskapsförbund på det finska fastlandet förändringsstöd för att stärka den riksomfattande kapaciteten att införa datasystemet för den byggda miljön. Förändringsstödet nådde alla 293 kommuner på det finska fastlandet.

Ett centralt verktyg i förändringsstödet var de handlingsprogram som i november redan hade utarbetats för

Förändringsstödet nådde alla 293 kommuner på det finska fastlandet.

287 kommuner och för varje landskapsförbund. Organisationer har kunnat förbereda sig inför nya digitala, enhetliga verksamhetsätt och införandet av datasystemet inom ramen för handlingsprogrammen som utarbetats på grundval av en enkät om nuläget till kommunerna.

På det hela taget har 99 procent av målgruppen deltagit i de tjänster som tillhandahålls genom förändringsstödet, vilket har överträffat de mål som ställts upp för projektet. Tillställningar och utbildningar har ordnats för kommuner och landskapsförbund bland annat om ändringar i upphandlingar, informationshantering, planläggning och tillstånd. På våren deltog 560 kommunrepresentanter i kommuntornén Mikä muuttuu. Förändringsstödet fortsatte också att ordna kommunvisa möten som fått beröm från kommunerna. Det är enklare att göra sig förtrogen med ändringen vid bilaterala möten, där det varit enklare att ställa frågor som är väsentliga ur den egna kommunens perspektiv.

99 procent av målgruppen har deltagit i de tjänsterna.

Det nära samspelet med det kommunala fältet har gett nödvändig information och respons för planering av åtgärder. Dessutom utreddes digitala färdigheter med tanke på arbetstagare med hjälp av en uppföljningsenkät till experter inom kommunernas tekniska förvaltning. Genom kontinuerlig respons och enkäter har det varit möjligt att noggrannare rikta det stöd och den kommunikation som erbjuds. Det har särskilt varit nödvändigt att ge mer information om de största bekymren som uppstått i kommunerna, av vilka de viktigaste i likhet med året innan har hänfört sig till kostnader, arbetsmängden under övergångsperioden och behov av ytterligare utbildning.

I maj 2023 utlystes den första omgången för ansökan om understöd till kommunerna och landskapsförbunden för att uppdatera informationshanteringen. Uppdateringen genomförs som en del av partnertestningen för datasystemet för den byggda miljön. Understöd beviljades för ett belopp på totalt 2,7 miljoner euro för elva projekt som utvecklar teknisk beredskap och nationella modeller. Till slut valdes hela 20 kommuner och 3 landskapsförbund ut för partnertestningen.

Under det innevarande året har man konstaterat att genomförandet av ändringen först är i sin början i många kommuner. För att den förändring som projektet Ryhti medför ska lyckas måste stöd, både funktionellt och ekonomiskt, även i fortsättningen tillhandahållas kommunerna och landskapsförbunden.

Diskussionerna om visionen bör fortsätta

År 2023 fortsatte arbetet för den gemensamma visionen för den byggda miljön. Målet var att inom ramen för resurserna främja det gemensamma målet att på ett kontrollerat och datasäkert sätt införa uppdaterad och högkvalitativ information i samhället.

I början av året kom arbetet med visionen för kulturmiljön bra igång och arbetet fortsätter fortfarande. I år har organisationssamarbetet varit nära med bland annat Byggnadsindustrin, KIRAHub och Bygginformationsstiftelsen. Den cybersäkerhet som skapades förra året kunde i år integreras i hela statsrådet. Skrivningarna i regeringsprogrammet om tillståndstjänster enligt principen om ett enda serviceställe har lyft fram de behov som identifieras redan i början vad gäller att integrera Ryhti systemet med tjänsteplattformen Tillstånd och tillsyn.

I år satsades dock inte lika mycket resurser på arbetet för visionen som under tidigare år. De resurser som frigjorts från visionsarbetet allokerades till kommunerna för införandet av systemet.

Många av de samarbetsbehov och

-instanser som identifierats under tidigare år inom området för visionen blir aktuella senare till följd av arbetet med datasystemet och lagberedningen. Förverkligandet av arbets- och näringsministeriets och miljöministeriets gemensamma vision har exempelvis övergått till ett led i systemens tekniska genomförande.

Diskussionerna kring visionen vad gäller anslutningar till datasystemet för den byggda miljön bör fortsätta både med centrala statliga system och den privata sektorn.

Diskussionerna kring visionen vad gäller anslutningar till datasystemet för den byggda miljön bör fortsätta både med centrala statliga system och den privata sektorn. För att förstärka övriga instansers förtroende för systemet är det av avgörande betydelse att centrala offentliga organisationer deltar i införandet av datasystemet.

Riskhanteringen fokuserades på införandet av datasystemet

Det var ett arbetsdrygt år då förberedelserna för genomförandet och införandet av datasystemet utfördes. Året har krävt en noggrann uppföljning av hur genomförandet av projektet framskrider och en samordning av de olika skedena för genomförandet. Riskerna i samband med genomförandet av projektet, särskilt målen, har regelbundet setts över under året. De identifierade riskerna är i allt högre grad kopplade till införandet av datasystemet. Riskhanteringsplanen har reviderats och nödvändiga riskhanteringsåtgärder för att förebygga risker har diskuterats på grundval av detta. Riskerna i samband med införandet har också granskats i nära samarbete med leverantörskonsortiet. En gemensam diskussion med tanke på risker bidrar till att identifiera de aspekter för vilka samordning behövs inom projektet. Diskussioner i teamet om ämnet hjälper att förutse framtiden och förbereda sig inför olika scenarier.

Kanalerna för kommunikation blir mångsidigare: Ny webbplats, webbutbildning och kampanjen i sociala medier nådde målgrupperna

Kommunikationen om projektet Ryhti berättade om projektets utveckling och konsekvenser. I år stod ändringens konsekvenser, förberedelser för införandet av systemet och partnertestning i centrum. Arbetets synlighet i olika kanaler har ökat under hela projektets gång och uppnått de mål som ställts upp för det.

År 2023 var projektet synligt i genomsnitt 7,5 gånger varje månad i medierna och partnernas kanaler. Synligheten kopplades till aktuella teman för projektet, såsom införandet av datasystemet, den nya webbplatsen och partnertestningen. Med tanke på det instabila världsläget har oron för digital säkerhet också avspeglats på diskussioner i medierna. År 2023 har diskussioner varit livligare i de sociala medierna än under tidigare år, vilket också framgår av en ökad synlighet i medier och partnernas kanaler. Medlemmarna i Ryhti-teamet har även deltagit i diskussioner om Ryhti i sociala medier på ett mer aktivt sätt än året innan. Nyhetsbrevet om Ryhti nådde allt fler intressenter: i år var antalet läsare 37 procent fler än i fjol.

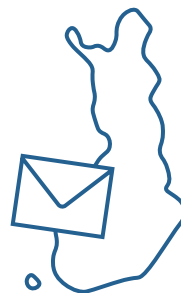
Synligheten kopplades till aktuella teman för projektet, såsom införandet av datasystemet, den nya webbplatsen och partnertestningen.

Allteftersom synligheten ökar, kan enhetligheten i kommunikationen försvagas. Denna utmaning kommer att mötas med hjälp av datasystemet Ryhtis egen webbplats, som sammanställer information som är aktuell och alltid i möjligaste mån uppdaterad om införandet av systemet och ändringen i större utsträckning. Webbplatsens publicering stöddes av en kommunikationskampanj som under våren och hösten var synlig både i sociala medier och i publikationer inom fastighets- och byggbranschen. En viktig etapp när det gäller att tillhandahålla mer detaljerad information var dessutom webbutbildningen [Vad förändras](#) som utarbetades med HAUS och som 250 personer redan har genomgått.

Nyhetsbrevet om Ryhti nådde

37 %

fler läsare

Ryhti-teamet fortsatte att ha ett nära samarbete med intressenter. Tre informationstillfällen om Ryhti ordnades, och i dem deltog totalt 1 111 personer. Det allmänna betyget för informationstillfällena var 4/5, vilket överskred målet. Förutom informationstillfällena ordnade Ryhti-teamet en digital dag för den byggda miljön, där företag, kommunerna och statsförvaltningen kunde träffa varandra. Ett mindre antal informationstillfällen om Ryhti ordnades än vanligt för att kunna använda resurser för riktade tillställningar. Riktade tillställningar var till exempel förändringsstödet kommunturné, Kommunmarknaden och Geoforum Summit-mässan. Vid dessa tillställningar kunde vi bland annat ge information om ändringens konsekvenser.

3

**Ryhti-
infomöten**

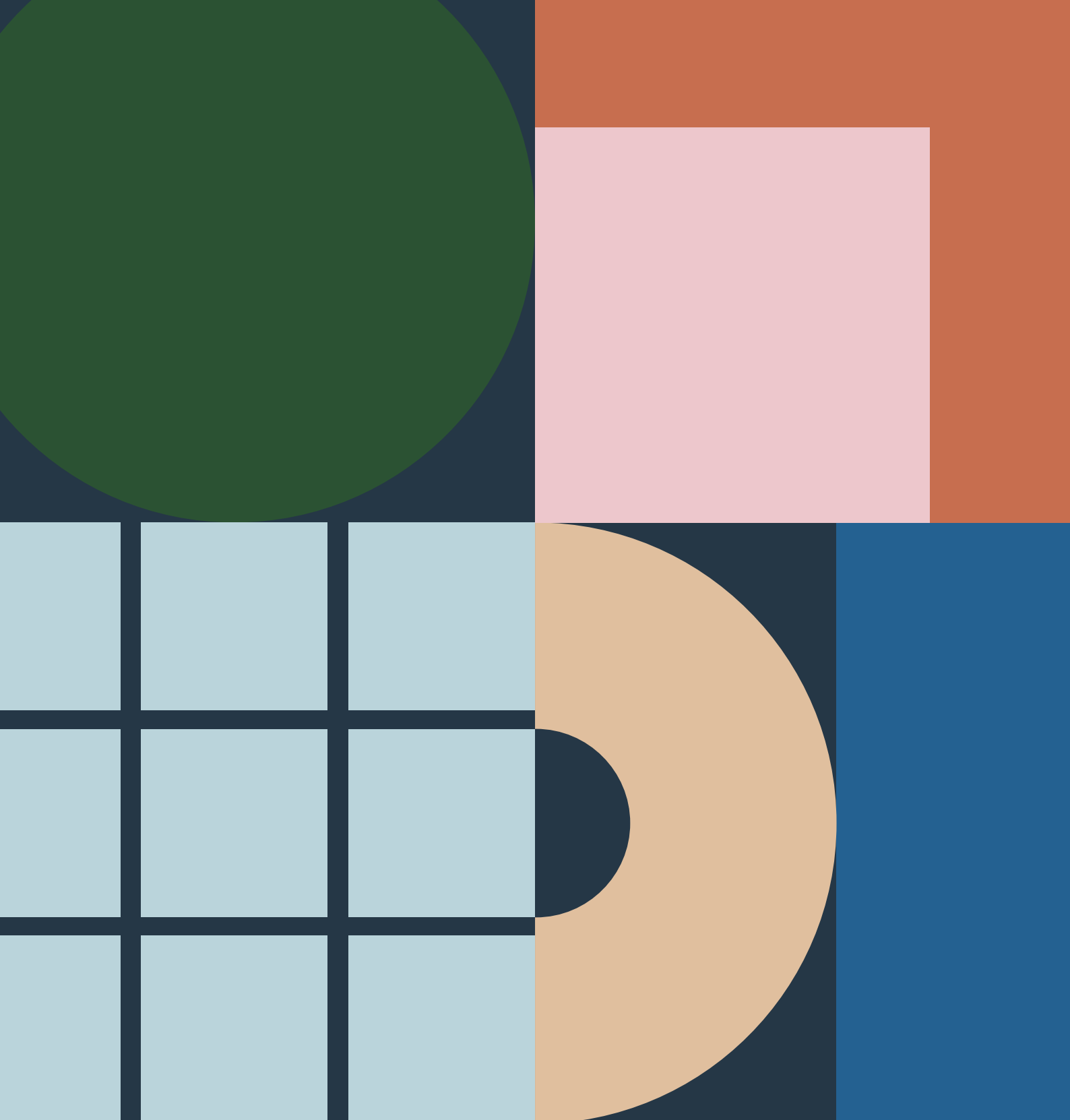
1 111

deltagare

4/5

**allmänna
betyget**

Nästa år kommer Ryhti-teamet att försöka kommunicera mer effektivt om hur förändringarna inverkar på vardagligt arbete. Blicken riktas allt mer till införandet av systemet och konkreta resultat av partnertestningen. Syftet är att engagera fler intressenter i arbetet med att bygga ett nytt hem för information om den byggda miljön.

RYHTI Den byggda
miljöns
data